6848 1893 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 2 ՇՈՒՐԱ ԻՐԹԷՔԻ 34 ԻՒՆՃԻԻ ՍԷՆԷ ١٣١١ ՐԷԳԻԼ ԱԽԸՐ ՝ Ն. 6848

ԱՊՕՆԷ ՊԷՏԷԼԻ

	Սէնէ էն	Ամբ մայէ
Իսթանպոլ իչին	80	40
Թաշրա իչին վէ պուրատա բասթա իլէ կի տէնլէր	100	50

Ղազէթամըզ հաֆթատա իկի տէֆա եանի չարշէմպէհ վէ ճիւմաա իրթէսի կիւնլէրի նէշր օլունուր։

Սահիպի իմթիյազ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Մահալլա վէ նումարէհանէսի
Պապը Ալի ճատտէսինտէ 36 Նիւմէրո

Մանզումէի Էֆքար

منظومهٔ افکار
صاحبی امتیاز و مدیر مسئولی
قره‌بت یانوسیان
مطبعه و اداره‌خانه‌سی
باب عالی جاده‌سنده ٣٦ نومرولی
دائرهٔ مخصوصه‌در

Direction du journal
MANZOUMEI EFKIAR
Grand' rue de la S. Porte . 36

30 ԲԱՐԱ 30

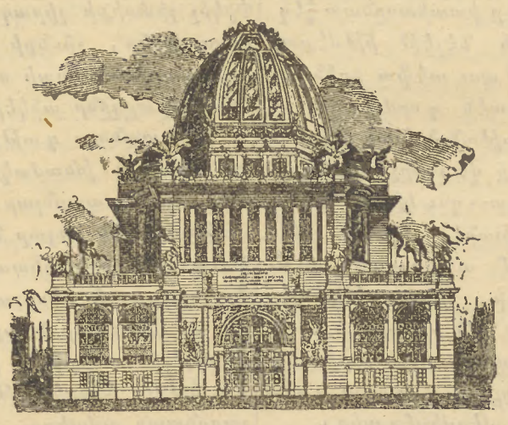

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ՇԻԳԱԿՕ

ԵՍԷՐԿԻԻ ՈՒՄՈՒՄԻՍԻ

Շիգակօ մուսպիրի մախսուսումուզ Ուրֆալեան էֆէնտի Թարաֆընտան իրսալինէ հիմմէթ պույրուլան 25 սեպտ. 93 Թարիխլու մէքթուպ իլէ, հէյեէթի իտարէ տայիրէսինին ըէսմի տիր,

Շիգակօ սէրկիի ումումիսի հադրընտա, չիմտիեէ գատար պահս իթմիկիմ պէնտլէրտէ, պաչըճա ճալիպի մէրագ վէ մուճիպի իսթիֆատէ օլաճագ նոգթալար հադրընտա պահս իթմիշ իտիմ։ Ֆագաթ գարիլէրինիզ միսսատէ պույուրուրլար իսէ, չիմտիտէ թէտգիգաթ զիեարէթինէ պաչլանալըմ, պալատէ բէսմի կէօրիլէն։ Էտմինիսթրիզդն վէ եախսա հէյեէթի իտարէ չիպէսինտէն տախի պահս իտէլիմ, սէրկինին 14 գատար պաչլըճա պինալարը, զաթէն մուճիպի հայրէթ օլուպ, հէր պիրիսի, 19 ունճու միւնէվվէր ասրըն պիրէր ուլու սէրայը հալինի իհրազ իտէօր իսէտէ, պունլարտան ճալիպի մէրագ օլաճագ պինալարտան պիրիսի տէ, հէյեէթի իտարէ տայիրէսիտիրքի, պու տայիրէ Ամէրիգա հիւքիւմաթը նամընա պինա օլունուպ, էն բարլագ մահէլլտէ, եանի կիւն տօղու ճիհէթինտէ, վէ գանալը պիր Թարաֆընտա պուլունան (լիպերթի) նամ եալարզը պիր ըսթուչու գարչըսընտա պուլունմագտա վէ ճէնուպ ճիհէթինտէ, զիրաաթ վէ մաքինալար տայիրէսի, վէ Շիմալ ճիհէթինտէ ֆապրիգալար, էլէքթրիք, վէ մատէնլէր տաեիրէսի պուլունտուղու կիպի, կիւն պաթըսընտա տախի ճէսիմ պիր սթասիօն պուլունմագտատը։

Հէյեէթի իտարէ տէմէկվէ ուֆագ պիր գուլիպէ անլաշըլմաեըպ, Թէքմիլ պինա, 262 աեագ պուեունտա, վէ 262 աեագ էնինտէ տէօրթ քէօչէ պիր արազիի իշղալ իտիպ, իւզերինտէ կէօրիլէն ճէսիմ եալարզը գուպպէ, 120 աեագ միւտէվվերինտէ վէ 276 աեագ եիւքսէքլիքտէ օլուպ, գուպպէնին հէր քէօչէսինտէքի ուֆագ միւտէվվեր գուպպէլէր իսէ. 82շեր աեագ միւտէվվերինտէ տիր, տայիրէնին 4 Թարաֆընտան պիրեր ճէսիմ գաբուլարը օլուղու հալտէ, 50շեր աեագ կէնիշլիկինտէ, 50շեր աեագ եիւքսէքլիկինտէ պուլունուեօր, պինանը հէր Թարաֆընտա, այրը այրը չիպէլէրինտէ սէրկինին ի տարէ հէյեէթի եազըխանէլէրի պուլունմագտա տարը, տայիրէնին եօգարըսընա չըգմագ իչին 16 գատար էլինկէթրլար իլէ պիր գաչտագրգատա չըգըլապիլմէքտէտիր։

Ըէսմին պէօեիւք գուպպէսի իւզերինտէ կէօրիլէն գուշագ կիպի չըզըգլար իւզերինտէ, սրրա իլէ էլէքթրիք լամպալարը պուլունուպ, կիճէլերի, պու ըշըգլար, Շիգակօնուն հէր Թարաֆընտան պիր ալէամէթ նէվինտէն կէօրիլմէքտէ, վէ ատէթա ինճու տանէլերինտէն մամուլ, պիր Իմբերաթօր Թաճը սիսիւնիւ իմա իթմէքտէ օլուպ, կէրէք գուպպէ վէ կէրէք Թէքմիլ պինանը հէր Թարաֆընտա 4000 գատար էլէքթրիք զիեալարը պուլունմագտատը, էկէրչի պիր զիեարէթճի, մէզքիւր տայիրէնին էօնիւնէ կիտիպտէ էլէքթրիք վասիթասը յա ֆըչքրան չատրըվանլարը, վէ Թէքմիլ պինալարը, կիճէքի վերտիկի մէնզարէլերի Թէմայա իթմէք իչին, ագչամըն ալա ֆըր, սաաթ 6ընտան էվվել կիտիպ, տուրաճագ պիր մահէլ Թէտարիք իթմէսի իգթիզա իտէր, չէօյլէքի հէյեէթի իտարէ չիպէսինին պուլունտուղու գրթա, սէրկիի ումումինին էն բարլագ մահէլի օլտուղու հասէպիյլէ, զալապալըգ Թէքմիլ պու Թարաֆա գօյարագ, կիճէ չէնլիքլերինի Թէմայա իթմէքտէ, վէ ֆապրիգալար, էլէքթրիք, մատէնլէր, հէյեէթի իտարէ, մաքինալար, զիրաաթ, վէ մուսիգա տայիրէլերինին իչերիլերինտէ պուլունան էլէքթրիք զիեալարը, վէ տայիրէլեր արասընտան ագան, վէ գանալարըն էթրաֆընտա եանան էլէքթրիք, վէ չատրըվանլարըն՝ գաբզգ եարըշլարընը, աթըլանալը եէչիլի ֆիչէնք, վէ մահիթապլարըն էնվալ մէնզարէլերինի սէյր իթմէքտէ, վէ հէր Թարաֆտան հուրրալար իլէ նիտա իթմէքտէ տիրլեր քի, պուտա անճագ Ամէրիգալալարը չէնմէչրէպլիկինտէն իպարէթ պիր չէյտիր։

Հէյեէթի իտարէ չիպէսինէ 463,213 տօլար բարա սարֆ օլունուպ, գուպպէսինին իչինտէ չըզըլան նէֆիս ըէսիմ վէ նագդչլար 315 աեագ ճէսամէթինտէ պիր մահէլ գաբլամըշ, վէ պու ըէսիմլեր, մէչհուր Արթիլլեր Թարաֆընտան չըզըլմըշլարը քի, 6 այ ոօնրա եըգըլըպ օրթատան գալտրրըլաճագ պիր պինա իչին պունտան զիեատ նէֆիս ըէսիմլեր չըզըլմասը միւմքին տէկիլ տիր, մէզքիւր տայիրէտէն իչերի կիրտիկիմիզտէ, գաբուլարըն գարչըսընտա. վէ տայիրէնին Թամ օրթասընտա պուլունմագտա օլան, սատէ կիւմիւշ բարատան պինա օլունմուշ պիր զարպհանէ մոտէլինէ Թէսատիւֆ էտէրիզքի, պու զարպհանէ վաշինկթոն չէհրինտէքի Ամերիգա զարպհանէսի մոտէլի օլարագ սերկի նամընա տարպ օլունան եարըմ տօլարտան իպարէթ, Թէքմիլ պիր զարպհանէ մոտէլի պուլունմուշտուրքի, պու պինանըն պիւեիւքլիկիւ մէրտիվէն վէ գաբու վէ բէնճիրելերի վէ հէր մահէլի, եարըմշար տօլաշտան, պիր ուսթա մէյմար Թարաֆընտան մէյտանա կէթիրիլմիշճէսինէ 20,000 տանէ եարըմ տօլարլըգ կիւմիւշ բարալար իլէ պինա օլունմուշտուր։

Սերկիի ումումինին պու բարլագ ճիհէթինտէն կէչէրէք, էլէքթրիք իլէ, մատէնլէր տայիրէսի արասընտան, վէ պիր տէմիր քէօրիւ իւզերինտէն, սերկիի ումումինին մէչէլիքլերի, վէ չաեիր չիմէնի, վէ Շիգակօ սերկիսինին ճէննէթ պաղչէսի տինմէկէ չաեան (Վուատէն Ալլէն) տէնիլէն պաղչէեէ կէլելիմտէ, պուրատա ադաճլար ալթընտա, վէ նէֆիս գօնչէլէր արասընտա պուլունան գանէբալարա պիրազ օթուրարագ, օնտան սօնրատա մէչէլիկի զիեարէթ իտէլիմ, հանկի չիչէքլերի իսթէրսինիզ, վէ հանկի չիչէք Թագսիմաթլարընա պագմագ իսթէրսինիզ, վէ հանկի եօլտան սարարագ գանալարըն նէրէսինէ չըզըպտա վէնէտիկտէն կէլէն կոնտօլոս գաեըգլարընա մը պինմէք իսթէրսինիզ, վէ եօգտա ճաբօնլուլարըն պու չիմէնլիքտէ պուլունան (բէվիլեօնլարընը) զիեարէթ իլէ, ճաբօն մամուլաթընը կէօրէրէք, իքինճի պիր հայրէթտէ տամամը գալմագ իսթէրսինիզ, վէ եախսա, պու մէչէլիքտէ գալըպտա կիճէքի օլաճագ, վէ ճաբօն ուսուլունճա, ուֆագ գօնչէլերտէն վերիլէճէք ըշըգլարընը սէյր իթմէք նիեէթինտէսինիզ. էկէր զիեարէթիմիզ պաղչէլերտէ տէվամ իտէճէք իսէ, կէլէճէք մէքթուպտա, ասըլ չիչէքլեր տայիրէսինիտէ զի եարէթ իտիպտէ, անտէն սօնրա տախի սայիր ճիհէթլերինէ տէվամ իտէլիմ։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Թըրապիզօն ըիսումաթ նէզարէթի, Կիրիտ ըիսումաթ նաղրընը սատ. Իպրահիմ Էօրֆի էֆէնտիէ.

Էրզրում ըիսումաթ նէզարէթի, Թըրապիզոն ըիսումաթ նաղընը, իզզ. Մէմտուհ պէյէ.

***

ՆԻՇԱՆ

Ֆրանսա հազագ աթըպպասընտան օլուպ, տէրսաատէթտէ պուլունան տօգթ. Շանթմէսէ իքինճի ռիւթպէտէն նիշանը ալիի Օսմանի, վէ սանաեի մէտալեասը,

Տէվլէթխանէի Սատարէթբէնա հիտէ պուլունան, Թէլէկրաֆ մէմուրլարընտան, Ահմէտ Նուրէտտին վէ Շիչմանեան Պօղոս էֆէնտիլերէ, հիւսնի խրտմէթ վէ զայրէթլերի ճիհէթիյլէ, ևիւնճիւ ռիւթպէտէն նիշանը զիշանը Մէճիտի,

Ալմանեա տէվլէթի ֆէխիմէսի խարճիեէ նազընը, պարոն տր Մարշալ ճէնապէրինէ, խայիրխահանը տէվլէթի ալիեէտէն օլմասընա մէպնի, պիրինճի ռիւթպէտէն Օսմանի նիշանը զիշանը իհսան պույրուլմուշտուր։

ՏԱԼԻԼԻԵԷ

Տիւնքի ճիւմաա կիւնիւ Սելամլըգ ըէսմի ալիսի Համիտիէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույրուլմուշտուր, իշպու ըէսմի ճէլիլի Թէմաշա իթմէք իւզրէ պիր չօգ էճնէպի մէօթէպէրանը տաեիրէի մախսուսէտէ հազըր պուլունմուշլարտը։

Սելամլըգ ըէսմի ալիսինտէն սոնրա, չաեան պույրուլան միւսատէի սէնիեէ իւզերինէ, Ինկիլիզ էլչիսի ասալ. սըր Դրլարֆօրտ ճէնապէրի, սուրէթի խուսուսիեէտ հուզուրու հազրէթի Բատիշահիտէ շերէֆ միւսուլէնալիլ օլմուշտուր։

—Զաթը սամի հազրէթի Սատարէթբէնահիեէ Իրան տէվլէթի Թարաֆընտան իթա օլունան մուրասսա Շիրի Խուրշիտ նիշանընը գապալ, վէ լեռել իճապ Թալիգինէ պիլիսթիյդան իրատէի Սէնիեէ շերէֆսուտտուր պույրուլմուշտուր։

—Ուֆագ պօրճլար իլէ մահքիմ էշխաս տուեունանթընը Թէսվիեէսի զըմընտա, Թարաֆը էշրէֆի հազրէթի Բատիշահիտէն, մէպալիզի վաֆիեէ իհսան պույրուլարագ, Ատլիեէ վէնէսինէ Թէսլիմ իտիլմիշտիր։ Մէպալիզի մէզքիւրէ նին Թէվզի վէ իթասըյլա սուրէթի Թէվզիեինի միւպէեին, պիր տէֆթէրին Թանզիմի իչիւն, նէզարէթի միւշարիլէյհա միւսթէշարը սէմահ, Հայիմ պէյ էֆ. հադրէթլերինին Թահթը ռիեասէթինտէ պիր գօմիսիօն Թէշքիլ ղըլընմըտը։

—Տէվարի վիլաեէթէն, ըէսմի օլարագ չէքիլէն Թէլէկրաֆնամէլերին, զաեէթլէ ղըսսա եաղըլմասը լիւզումու մագամը Սատարէթիւզմատան պիլումում տէվարի մերքէզիյեէ պիլիրիլմիշտիր։

—Մանասթըր վիլաեէթի տախիլինտէ Ռէսնէ նահիեէսի բօլիցա ճըլարընը ֆուգարաի էհալիեէ 100 տէ 40 զուրուշ ֆահիշ ֆայիզ իլէ ազ ճէ իգրազ իթմէքտէ օլտուգլարընտան, վէ քէնտիլերինի ըզրար իթմէքտէ պուլունտուգլարընտան, չու հալին մէնի իսթիրհամընը հավի մէզքիւր նահիեէ վէ ճիվար էհալիսինտէն Ցէրսաատէթտէ պուլունան ֆուգարաի էհալի Թալաֆընտան մագամաթը ալիյէեէ արզուհալար Թագտիմ իտիլմիկի իչիտիլմիշտիր։

—Սալթանաթը Սէնիեէնին Վիէննա սէֆիրի, տէվլ. Զիեա բաշա հազրէթլերի, սալը կիւնիւ Թըրիէսթէ Թարիգիյլէ մահէլի մէէմուրիեէթինէ ազիմէթ իթմիշլեր տիր։

—Եալօվատա պուլունան Ամեն. Ս. Պատրիարք Հալը հազրէթլերի, պու քերրե Տէրսաատէթէ կէլմիշ, վէ պաղը մագամաթը ալիեէելի զիեարէթ էյլէմիշ տիր։

—Էվվելքի կիւն Եիւքսէք գալտրըմտա խէնտէք սօգաղընտա պուլունան քէօհնէ պիր տիվարըն իւզերինտէն պիր Թաչ տիւշերէք, օէսնատէ օրատան կէչէն պիր դահվէճինին պաչընա իսապէթլէ, միւթէսսիրէն վէֆաթ իթմիշ տիր։

—Ճինաեէթլէ մաղնունու ալէյհ օլան էշխաս հաղընտա, զապըթաճա իճրա ղըլընան Թէազիգաթը իպթիտայիեէնին խիւլասասընը միւթէզամմին, Թանզիմ իտիլէն ժուրնալ պալասընտա, մաղնունուալէյհին իգամէթկեահ, վէ սանաաթը կէօսթէրիլմէքտէ իսէտէ, էքսէրեա չէքիլլերի տէրճ գըլընմասընա, վէ անէլղըեապ, իճրայի մուհաքէմէլերինէ իպթիտար օլունան էշխասըն, չահիլլերէ Թարիֆ իթտիրիլէն էվսաֆ վէ չէքիլլերինին մուվաֆիգըգ օլուպ օլմասըղընին անլաշըլմասը հինի տէրտէսթլերինտէ Թահրիր իտիլէնի ժուրնալըն պալասընտա, էվսաֆ վէ էշքեալարընն կէօսթէրիլմէսինէ միւթէվագգրի պույունմասընա մէպնի, քէյֆիեէթի իքինճի ճէզա մահքէմէսինճէ Թահթը Թէզէքքիրէ ալընարագ, օլպապտէ բօլիս միւտիրինէթինէ Թէպլիղաթ իճրա իտիլմիկի իչիտիլմիշտիր։

—Թէնպէքի ըէմի չիրքէթինին Թահվիլաթը քաղար երթէսի կիւնիւ Բարիս պօրսասընտա զապուլ իտիլէճէք իմիշ։

—Պրուսա վիլաեէթի իչին. պիր զիրաաթ միւֆէթթիշի Թալեպ իտիլտիկինի Մանիթէօր եազրեօր։

—Իտիրնի պէեան իթմէեէն զէնկին պիր Բում, Բում միլլէթինին ֆէնէրտէ քեայնի միլլի մէքթէպ քէպիրինէ 4,000 վէ եուվաքիմօն մէքթէպինէ 3,000 լիրա լհտա էյլէմիշտիր, անճանգ մէզքիւր մէքթէպլէրին իտարէլէրի, չիմտիքի հայտէ, պու մէպլաղըն եալընըզ ֆաեիզինի ալապիլէճէքլեր տիր։

—Համա օլսուն պու կիւն սաաթ Շէէ գատար տախի Պիմարխանէտէ հիչ վուգուաթ զուհուր իթմէեիպ, տիւնքի իլանտան սօնրա, պու կիւն սաաթ Շէէ գատար Պէյօղլու գըշլաեի Հիւմաեունու իթֆաեէէ ալաեը մէնսուպաթընտան 1 վէ Սէլիմիեէ գըշլաեի Հիւմաեունունտան 1 վէ Էսէրիճէտիտ, վէ Սուլթանիեէ վաքօր Հիւմաեունլարընտան 1 էր նէֆէրլէ, ղըրկը Համիտիէ ֆըրգաթէյնի Հիւմաեունու միւրէթթէպաթընտան, 2 նէֆէր, վէ Խասքէօյտէ 1 քիշի եէնիրէն միւսապ օլմուշ, վէ Հայտար բաշա խասթախանէսինտէ, Թահթը Թէտավիտէ պուլունան միւսապէյնի ասքէրիեէտէն 1 նէֆէրլէ, Իսկիւտարտա. քի էսկի խասթալարտան 1 ի, վէ երնէ Իսկիւտարտա տիկէր պիրի խասթալանըպ վէֆաթ իթմիշ, վէ էսկի խասթալարընն ահվալը սրհհիեէլերի եօլունտա ճէրեեան իթմէքտէ պուլունմուշտուր։

Ֆի 1 Թըշրինի էվվել սէնէ 309

. . . Խմբագիր,

Տարիներէ ի վեր կուրծքի հիւանդութենէ տառապելով, քան և վեց բժիշկներու դիմեցի, կարելի չեղաւ ապաքինիլ. վերջին անգամ դիմեցի Մեծ. Տօքթէօր Գարագաշեանին որուն դարմանումին շնորհիւ քիչ ժամանակէն հիմնովին ապաքինիլ սկսայ. Տօքթէօր Գարագաշեան ինձի համար նախանամութեան մէկ բարի հրեշտակն եղաւ, թէ նիւթապէս և թէ բարոյապէս խնայելով զիս ոչ-ստի պարտանձին կը համարիմ, հրապարակաւ անհուն շնորհակալութիւնս յայտնել, և կը յանձնարարեմ բոլոր կուրծքի հիւանդութենէ տառապողներու, որ ամենայն վստահութեամբ դիմեն առ Մեծ. Տօքթէօր Գարագաշեանին։

ԴԱՆԻԿ ՄԻՔԱՅԵԼԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՅՈՑ ԼՈՒՍԱՎՈՐՉԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Հոկտեմբերի 29-ին Արուեստահայոց Լուսաւորչական Ընկերութեան Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ. Կաթողիկոսի նախագահութեամբ տեղի ունեցաւ Ընկերութեան Ընդհանուր Ժողովը։

Ժողովի բացման խօսքերով Գարեգին Բ. Կաթողիկոսը ներկայացուցիչներուն ողջունեց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսարանի անունով։ Ապա Ընկերութեան Գրասենեակի Տեղեկագրի կարդացումէն յետոյ, Ընկերութեան Գանձապետ Գ. Գ. Գրիգորեանի կարդացուածքի համաձայն, Ընկերութեան ներկայ դրութիւնը գոհացուցիչ գտնուեցաւ։ Ապա Ընկերութեան Գրասենեակի Տեղեկագրի հրատարակութեան մասին Գ. Գ. Գրիգորեան հրաւիրեց Ընկերութեան Գրասենեակի Տեղեկագրի Խմբագրութեան Յանձնախումբի անդամներուն։ Ապա Ընկերութեան Գրասենեակի Տեղեկագրի Խմբագրութեան Յանձնախումբի անդամներ ընտրուեցան հետեւեալները։

Գ. Գ. Գրիգորեան, Գ. Գ. Գրիգորեան, Գ. Գ. Գրիգորեան,

զու վէ իսթէկիմիզ օլմատըզը հալ-ատէ, բէք իեի կէթիր պիր գահվէ տէտիք, պիր թէվսի տէրունինտէ պիր ֆինճան գահվէ վէ պիր գա-տէհ սու իլէ, պիր ուֆագ թա պագտա տախի պիր ուֆագ բար-չա պաեաթ բանթէսրանեա կէ-թիրտի, քիպրիմիզե թօգունտու-ղունտան բանթէսրանեաեը կէրի կէօթիւրմէսինի էմր իթմէտիքտէն պաչգա, նէ անը վէ նէտէ դահ-վէնին գաչ բարա օլմասընը տախի սիւայ իթմէտիք, վէ պու հէնկեամ-տէ եօգարտա գալապալըդ իչինէ չըդմըչ պուլունտուգ,

Գահվէնին լէզզէթինէ պագտըդ բէք տաթսըզ իտի, պէլքի էօյլէ օլմասընը պիլտիկինտէն բանթէս բանեաեըտա պիրլիքտէ կէթիրմիչ օլմալըտըր, վէ նիհայէթ ալաճաղը դէրդ բարատըր, զաթէն գահվէսի 20 բարատան զիեատէ տէկէր հալ-տէ օլմաեըպ, վէ այրըճա բանթէս բանեաեըտա, եինէ վարոր տէրու-նինտէ օնար բարատա սաթըեօր-լար, հայտէ 20 բարատա անը ի-չին վիրիրիզ տիեէրէք, վէ գահվէ-եէ պաթըրարագ անըտա եէտիք, վէ իեի եարմըզ օլտուգ, չիւնքի բէք պաեաթ գուրումուզ օլտու-ղունտան բանթէսրանեալըդ հալինի զայպ իթմիչ իտի, վէ չըգարըպ թէվսիեէ պիր զուրուչլուգ վազ ի տէրէք պիր ղազէթա օգուտատա պաչլատըդ, պիրտէ մէրգում թէվ-սիեի ալմատա կէլտի, վէ զուրու-չու կէօրտիւքտէ էֆէնտի իքի զու-րուչ օլաճագ տէտի, տօղրուսու կիւճիւմիւզե կիթտի վիրմէք իս-թէմէտիք վէ պիրազտա սիթէմ իթտիք իսէ տէ, գահվէճի գուր-նաղըդ իտէրէք, վէ տահա տօղ-րուսու զանն իտէրիզ քի, հէր նա-սըլ օլսա ութանըրըպ իքիլիկի ա-լաճաղընա բանա պիլտիկինտէն սա-գալըմըզա կիւլմէք իսթէտիկինտէն միւբահիճէ սէօյլէեիշ իլէ, հիչ բա-բա վիրմէեէնիզ, աֆիյէթ օլսուն տէտի, վէ բարա ալմադսըզըն պը-ըաղըպ կիթտի, վէ պատէհու պէշ ալթը տէֆա տահա կէզիպ տօլաշ-տը իսէտ, հիչ բարա լագըրտըսը իթմէտի. պիրտէ վարոր Պիւեիւք-տէրէ եագընալըընա վարտըգտա, մէրգում տօլաշմաեըպ պաչգա պի-րի գահվէճի՛ տիեէրէք տօլաշմաեա պաչլատը, պունուն հալ վէ գրեա-ֆէթինտէն ուսթատը օլմատը ֆէհմ օլունմադտա իտի, մէրգումու չա-ղըրարագ սիզին թարիֆանըզ վա՞ր մըտը տէեի սիւալ իթտիմ, վա՞ր տը տէտի, գահվէ վէ բանթիս բանեա գաչար բարատը տէտիմ, գըրգալ բարատը տէեի ճէվապ վիրտի, իեի եա սիմտի վէ բան-թիսբանեաեը կէզտիրիպ օնար բա բարեա սաթտըղընըզ հայտէ, պէն-տէ՞նն նիչին գըրգ բարա իսթէօր ատամընըզ տէտիմ, վէ ճէվապ օլա-բագ էօյլէտիր ատթիմիզտէնտիր, էօյլէ իսէ ա՛լ չու իքի զուրուչու, լաքին պու ագըլըլըգ տէկիլ տիր, պունա թուրթկունճուլուգ տէրլէր, հիսապընըզ եանլըշտը, սիզ զարար-ը չըգարսընըզ, անը իչին օլմալը տը քի, եանլըպտա պուրատա գահվէ իսթէեէն նատիրէն կէօ-ռիլմէ քտէտիր. չիմտի պէն քեաբ-ը չըգտըմ, պիր տահա թէօվպէ-էր օլսուն քի պէն սիզտէն գահվէ իսթէեէեիմ տէտիմիսէ, ասլա ֆիւ-թուր իթմէտի. իմտի, պու գըսսէ-տէն հէր քէսին հիսսէ ալմասընը, վէ մէզքիւր վարօրլարտա թարիֆա վէ ֆիեաթ սօրմատըգճա պիր չէյ ալմամասընա նասիհաթ իտէրիզ.

ԱՐՈՒԵՍՏ
ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԶՈՒԹԵԱՆ
Ուսանելի 10 օրէն
Ցերեկ
ԿԱՐԱՊԵՏ ԲԱԲԱՐԵԱՆ
Գին 2 ղրուշ
Կեդրոնատեղին է «Ծաղիկ» չա-բաթաթերթի խմբագրատունը, Կ. Պոլիս, Պահչէ գաբու, Շեյխիլ Իս-լամ խան.

ԱՐՄԱՇ

Բ.

Հետեւեալ առաւօտ ստուգե-լով կը հասկնամ Թիւրսիւզեան էֆ.ի բնակարանը, եկեղեցիին աջ կողմը, հին վանքին մէջ, վեհարանի կար-գին վրայ, թիւ 2 սենեակը.

Ըսենք թէ քառասուն տարէէ ի վեր Փարիզ բնակողի մը սենեկին դրան առջեւ, հարկ անհրաժեշտ է մատերու յետակողմովը թմրկա-հարել դրան վրան և սպասել մին-չեւ որ ներսէն պոռանին «մտէ՛ք». ըսենք թէ Թիւրսիւզեան էֆն ներ-սէն այդպէս «մտէ՛ք» հրամայելով իր կոկորդը պատռէ, իր ձայնը ոչ պիտի լսէ... անտարակոյս ես չպիտի լսեմ և հետեւաբար այս ա-մեն քաղաքավարական ձեւակեր-պութիւնները անօգուտ բաներու կարգը պիտի դասուին.

Այս հաշիւներով, ինչ կ'ըլլայ թող ըլլայ, կը դարձունեմ դրան բանալիքը, հրելով կը մտնեմ ներս և ինքզինքս կը գտնամ Թիւրսիւզեան էֆէնտիի ու երեկ Հայերէն գիրք մը կարդացող տիկնոջ քով. գիւրաւ կը ճանչցնեմ ինքզինքս Թիւրսիւզեա-նին. նա եւս փոխադարձաբար ինձ կը ներկայացնէ իր ընկերուհին որ իր քեռաղջիկն է պարզապէս, Տի-կին Արուսեակ Թիֆլեան, զոր խիստ փափաք մը ունիմ ես ալ ըստ կարգին ներկայացնելու ձեզի, իմ Պոլսեցի ուխտաւոր քոյրերս.

Անչուշտ այդ տիկինը տեսաք դուք այն ֆրէնչ կոյրին (Թիւրսիւզ եանին) քով՝ նստած եկեղեցիին մէջ. Հայ աղջկան, եկեղեցի գա-ցող Հայ աղջկան օրինակելի տիպար մըն է նա. կերպասէ անպաճոյճ շրջազգեստ մը, վրայէն սեւ թեկ-նոց մը անզարդ, ահաւասիկ ամեն տեսնուածը. ի՞նչ սիրուն պարզու-թիւն հագուստ կապուստի. ոչ փոշի դէմքին և ոչ սեղմիրան կուրծ-քին վրայ. մինչդեռ դուք, իմ Պոլսեցի քոյրերս, խօսքը մէջերնիս, դո՛ւք «Բիրէմիա Գուլուսի»ի դա-դարի ատենն իսկ, կերակուրը ուտելէն վերջը գաղտագողի կը քաշուէիք եղան կառքին մէջ, ու կառքին ծածկոյթին ետեւ, և փոքրիկ հայելի մը առջև, ճա-կատնուդ վրայ ոլորուն սեթեւեթ-ներ կուտայիք ձեր մազերուն, փո-շիներ կը քսէիք ձեր երեսներուն, ծալքերը կը շտկրտէիք ձեր հան-դիսաւոր զգեստներուն....

Այս վարմունքները բոլորովին անվայել բաներ են ուխտաւորի մը համար. բայց ձգելով այս կէտը և միայն ենթադրելով անձ մը որ կ'ը-սէ ձեզի «քոյրերս, հազիւ մինչեւ իրիկուն կրնաք պրծիլ այս անտա-ռէն ու հասնիլ Արմաշ. արդ, ծա-ռերո՞ւն, քարերո՞ւն, հողերո՞ւն թէ ինչ ինչ ուխտաւորներուն ցոյց պիտի տաք այդ զարդարանքները». ի՞նչ պիտի պատասխանէիք դուք այս հարցումներուն.

Տասը տասներկու տարի առաջ Հայ ուխտաւոր աղջիկներ տեսած եմ ես, որոնք տիկին Թիֆլեանին պէս պարզ հագուած, որոշեալ լեռէ մը անդին ոտքերնին մերկա-ցընելով, չորս հինգ ժամ մացառ-ներուն և տատասկներուն վրայէն կը քալէին ու այդպէս բոպիկ, ոտ-քերնին արիւնոտած կը ժամանէին Արմաշ, իրենց ճշմարիտ ուխտը, իրենց կատարեալ հաւատքը Զար-խափան Տիրամօր նուիրելու համար.

Կ'ընդունինք որ այդ անձնուէր բամբիշներուն ըրածը չափազանցու-թիւններ են, բայց դոնէ մորմոքիչ չափազանցութիւններ ըլլալու ար-դարացումը ունին իրենց հետ. ու նաեւ ոչ ոք ձեզմէ պահանջած է այդօրինակ անտանելի զոհողու-թիւններ. իսկ գալով մինչեւ ան-գամ ուխտագնացութեան ատեն ձեր ի գործ դրած արդուզարդի չափազանցութեանց, ատոնք ոչ մէկ կերպով կրնան արդարանալ... դուք Աստուծոյ տունը կ'երթաք այնպէս՝ ինչպէս պիտի երթայիք ձեր մէկ բարեկամուհւոյն տունը.

Ու ամենէն ծիծաղելին՝ եթէ ոչ ցաւալին՝ տեսէք թէ որն է. յայտնի է որ Խաչի կիրակիին յաջորդող երկուշաբթի օրը ուխտաւորք կ'եր-թան Խաս-կալի եկեղեցին և ան-կէց Տէյրմէն-Տէրէսին. մենք մեր կառքը ամենէն առաջ քշեցինք եկանք՝ հովանաւոր տեղ մը պատ-րաստելու համար մեզ և Թիւրսիւզ-եանին. քիչ մը վերջը ընկերներս բաժնուելով ելայ գացի դերփուկ զառիվայրի մը վրայ, սպասելով ակնկառոյց՝ Թիւրսիւզեանը բերող կառքին.

Կարաւանը մեկնելով Խաս-կա-լէն, Տէյրմէն-Տէրէ գալու համար պարտաւոր է իր կառքերուն ա-մենն ալ մէկիկ մէկիկ անցունել իմ աչքիս առջեւէն.

Եղավար, դոմէշավար կառքերն են կը փրթին կուգան զառիվայրէն իջնել սոսկալի արագութեամբ. կառքերը նեղ, տեղը դերփուկ ելեւէջաւոր, գոմէշները բնաւ խօսք չեն հասկնար ու կը քաշեն ուզած-նուն պէս ծուռումուռ... ա՛լ ինքնին կը հասկնաք թէ շատ մը կառքերուն մէջէն էր տեսնալ իմ Պոլսեցի խեղճ ուխտաւոր քոյրերս, որք յանկարծուստ սուր ցաւեր զգալով, ու՛ֆ, մէջքերնին կը բռնէին և այդ ակամայ շարժմամբ կը մատ-նէին իրենց սեղմիրանը որ կը մրմ-ուէր կուրծքերնուն մէջ.

Եւ Աստուա՛ծ գիտէ որ Իզմիտէն Արմաշ, Արմաշէն Իզմիտ երթեւեւ-կութեան ատեն քանի քանի զա-ռիթաւոր տեղեր կան ատանկ կըս-կըծեցուցիչ ցաւեր պատճառող.

Ինչ և իցէ, ես այս չափով պի-տի բաւականանամ առ այժմ. դուք փառք տուէք որ Ցակոբ էֆէնտի Հաճեանը, ժողովուրդին հասկնալի լեզուով գրող այդ ճրշ մարտապէս մէկ հատիկ վիպագիրը հետս չէր այս անգամ. եթէ հետս ըլլար, ապահովապէս պիտի կրնար հատորներ լեցնելու չափ անտեղու-թիւններ գտնալ ձեր Արմաշային կենաց վրայ... անհոգ եղիք սա-կայն, փոչեսնգոյրը քոյրերս. ես մտադրած եմ հաստատօրէն, յա-ռաջիկայ տարի ինծի հետ Արմաշ բերել Հաճեան էֆէնտին ալ. նորէն կը տեսնուինք ձեզի հետ այն ատեն.

***

Թիւրսիւզեան էֆ.ի սենեակն ենք. Տիկին Թիւրսիւզեան չէ կըր-ցած գալ Արմաշ՝ տկարութեան պատճառով.

Թէ Տիկին Թիւրսիւզեան որչափ անձնուրաց, իր ամուսնոյն վիճա-կին համակերպող, գթութեան մարմնացումն ըլլալը աղէկ մը հաս-կնալու համար պէտք է որ իրեն հետ տեսնուած ըլլայ մարդ և կամ ունկնդրած Թիւրսիւզեան էֆ.ի խօսքերուն.

Հարուստ և աղնուատոհմ աղ-ջիկ, ամուսնացած քաջառողջ և պատուաւոր մարդու մը հետ. տա-րիներու հոլովմամբ այդ ամուսինը ամենէն կենսական զգայարանքէն, տեսողութենէն յանկնկալս զրկ-կուած ունենալ իր քով, որ, եր-թալու, գալու, նստելու, ելլալու, ուտելու, խմելու և այլ ամեն բանի համար միշտ կարօտ է իրեն. ասոնք՝ ուրիշ բան չեն կրցած ներշնչել Տիկին Թիւրսիւզեանին, այլ միայն շեշտել իր սէրը, սփոփել, մտա-տանջութիւններէ ազատել իր ա-մուսինը, ամբողջ գործառութիւն-ները և թղթակցութիւնները ինք կատարել իր ձեռքով և ամուսնոյն խորհրդով... ահա՛ տիկին Թիւրսիւզ-եանին սխրալի վարմունքը. վար-մունք մը որուն անհուն երախտեաց արժանի դիւցազնութենէ մը յա-ռաջանալը կը հասկնան անոնք մի-այն, որք դրականապէս և ոչ բա-նաստեղծօրէն՝ գիտեն տառապան-քին ինչ տեսակ բան ըլլալը.

Հետեւաբար, սրտիս վիշտ մը տուաւ տիկին Թիւրսիւզեանին յար-գանքներս մատուցանել չկարենալս. ի՞նչ ընելու է, գուցէ վերադար-ձիս Պոլսոյ մէջ կը հանդիպիմ այդ նպատակիս ալ. հիմակուհիմայ եղա-ծով գոհանալէ դատ ճար մը չկայ.

Երբ Թիւրսիւզեան էֆ.ի նման վաղեմի գրող մը, ու ինծի պէս անանուն ու անկարեւոր գրչակ մը քով քովի կուգան, ամենաբնական է որ իրենց խօսակցութիւնը դառ-նայ ընդհուպ գրականութեան վը-րայ. Կ. Փանոսեանին անդրդուելի հաստատամտութիւնը (որուն հա-մար պիտի խօսիմ մասնաւոր յօդ-ուածով մը ի մտոյ), Կ. Իւթիւճեա-նի ձաղկիչ սրամտութիւնը, Բէչեա-նին պողպատեայ գրիչը, Ա. Արփեա-րին միշտ գծգոհ սիրտը, և ուրիշ-ները հետզհետէ կը շարուին ու գեղեցիկ նիւթ մը կը մատակարա-րեն մեզ. մասնաւորաբար կը հարց-ընէ ինձ Թիւրսիւզեան թէ ինչո՞ւ ժամանակէ մը հետէ չի հրատա-րակուիր Մասիս շաբաթաթերթը որ այնչափ լաւ բարձրացած էր, կ'ըսէ, Տ. Արփիարին և մանաւանդ Գ. Զօհրապին չնորհիւ.

Հրճուանք մը կ'զգամ Զօհրապ էֆ.ին տրուած այդ մականունին հա-մար. իրաւ է որ, եթէ հարկ ըլլայ անկեղծօրէն խօսիլ, ամենքիս ալ պարտինք խոստովանիլ թէ իր փաստաբանական դասակարգին մէջ արդէն ամենէն պատուաւոր տեղ մը գրաւող այդ յարգելի երիտասարդին գրածներուն մէջ միտքի անման սլացում մը կայ. մինչդեռ մենք, սովորական մահ-կանացուներս, մենք՝ կը քալենք միայն.

—Խօսակցութեան տարբեր հո-սանք մը բաղդատութեան կը բերէ մեզի Պոլսոյ և Փարիզու կեանքերը. Թիւրսիւզեան հիմա բոլորովին օտա-րական մը կը սեպուի Պոլսոյ կեն-ցաղավարութեան. Թիւրսիւզեանի համար հոս կը պակսի ընթերցա-նութեան և զուարճութեան տե-ղեր. ընդհակառակը Փարիզու թան-դարանները, պարտէզները, պա-լատները, թատրոնները, գիտական կաճառները կրնան Թիւրսիւզեանին հայթայթել ցաւերու մոռացում, և իր աղդայնոց համար օգտաչատ թղթակցութիւններ. Թիւրսիւզեան պիտի վերադառնայ ի Փարիզ.

Դալով իր դժբաղդ վիճակին՝ կուրութեան, ի՞նչ աղէխարշ բա-ռերով նա կը բացատրէ ինձ իր յոյսը անսպառ. ինք գրեթէ ապա-հով է որ Աստուած պիտի ողորմի իրեն. իր տեսողական զօրութիւնը վերստին պիտի ստանայ կամ ան-միջապէս, կամ Պոլսոյ և կամ նոյն իսկ Փարիզու մէջ... հոն վիտացող անհաւատներուն առջեւ.

Երբ ապաքաղդ մը բանայ բե-բանը բացատրելու համար իր տա-ռապանքները, իր տաւայտանք-ները. ջուրերու պէս կը խօսի, բառերը, գաղափարները յորդա-նահոս կը թռչին բերնէն և դուն ժամերով կ'ունկնդրես իրեն պա-կուցեալ. այսպէս, օրուան մը քառորդը անձանձիր կը խօսակցինք Թիւրսիւզեանին հետ ու իրմէ հը-բաման կը խնդրեմ մեկնելս, խոստանալով ինձ գտնուիլ ի Խաս-կալ.

***

Ամեն կողմէ եկող Հայ ուխտա-սորներուն արինդներով, թմբուկ-ներով, զուրնաներով, խաղացող քնչուներով, օղիներով, հրթիռնե-րով, գինովութիւններով, չռայլու-թիւններով, բաղմազան հրաչքնե-րու տարաձայնութիւններով, չորս օր չորս գիշեր Արմաշու մէջ ժամա-նակ անցունելէ յետոյ, օր մը ալ գացի Տէյրմէն Տէրէսին ուր չե-կաւ սակայն Թիւրսիւզեան էֆէնտ-ին անակնկալ այցելութեան մը պատճառով. հոն ուրախութեամբ տեսայ և շրջեցայ կիսաւարտ ջա-ղացքը, որ չինել կուտայ Ց. Գա-վաֆեան էֆէնտին.

Ու այսպէս երբ աչքիս առջեւ կուգան Ցակոբեաններ որ վանքին պարտքը կը վճարեն... Կիւտիւկ-եաններ որ հսկայ շէնքեր կը կա-ռուցանեն դպրեվանք անունով, ու մայր Լուսաւորիչներ որ ջրաւբաբ-ներ կը զետեղեն, ու Դավաֆեան-ներ որ մեծամեծ ջաղացքներ կը հիմնեն, ու երբ ժողովրդեան զա-ւակներս կ'երթանք հոն և տեսնե-լով այդ բարիքները կ'օրհնենք բա-րերաբար անունները, ուրիշ անուն մը, հանրածանօթ և սիրելի անուն մը ինքնաբերաբար կը ներկայանայ մեր շուրթերուն. կը մտածենք թէ ինչո՞ւ արդեօք մենք կամ մեր զաւակները Արմաշու մէջ, շէնքի մը ճակտին վրայ փայլած չտես-նանք Ռենճեան հարազատից ժողո-վրդական անունը.

***

Որովհետեւ ինչ աւելի նիւթա-կանին հակամէտ, երբէք միտք չունիմ բանաստեղծութիւններ գը-րելու, կը հրաժարիմ մանրամասն նկարագրելէ անտառներուն գե-ղեցկութիւնները, ուխտաւորնե-րուն յուսախաբ տրտում տխուր դէմքերը ի դալձին. սակայն միայն ըսեմ որ Իզմիտի եկեղեցւոյն բա-կը, սանդուխներուն վրայ, մինչեւ դռներուն մէջ, դռներէն ալ դուրս, եկեղեցւոյ պատերուն տակ իրենց մանտրտիկ զաւակներով պառկող-ներուն վիճակը շատ սրտաճմլիկ է... եթէ այս խղճալիներուն իմա-ցընենք թէ Իզմիտէն Պոլիս վերա-դարձնող շոգենաւերը դիշերուս համար շոգենաւուն մէջ ձրի տեղեր կուտան, խիստ աննշան բարիք մը ըրած կ'ըլլանք իրենց... արդեօ՞ք կարելի չէ ուխտադնացութեան ատեն դոնէ գիշերները բաց թող-ուլ Իզմիտի եկեղեցին՝ ուխտա-ւորներուն համար, որք միշտ, այդ-պէս բաց օդին ենթած ատեննին անդամ, յօժարակամ իրենց ըս-տակը կը ձգեն՝ գիշերային ժամկոչ-ներու ձեռքով պատցուած թա-պաններուն մէջ.

Ց. ԿԻՒՄԻՒՇՎԱՆ

ՋՈՅԳ ՄԸ ԴԱՐԱՎԵՐՋԻԿ

Շաբաթաթերթի մը յօդուած-ներ տուող երկու անձինք անցեալ-ներս կը խորհրդակցին Արմաշ եր-թալ ուխտի համար. կ'որոշեն եր-կու երեք օր մնալ Բերա, և այ-նուհետեւ ուղեւորիլ.

Ասի լաւ խելք մը ու լաւագոյն հաշիւ մըն է. հետեւաբար երեք օր Բերա դիշերելէ վերջը, Խաչին շաբթուն կը մեկնին Պոլիսէն, կը հասնին Արմաշ և ամենայն ջերմե-ռանդութեամբ կը վառեն իրենց մոմերը.

Մինչ այս մինչ այն, Խաս-Կալի այցելութիւնը և Տէյրմէն տէրէի խրախճանքն ալ կատարելէ զկնի, մեր երկու ուխտաւորները ցաւօք կը տեսնեն իրենց քսակին դատար-կութիւնը.

Շիտակը ասի մտմտալու բան մը չէ. մինչեւ Իզմիտ կառքը արդէն ապառիկ վարձուած ըլլալով, խըն-դիրը միայն երկուշաբթի դիշերը լուսցնելուն վրայ կը կայանայ. կը-նեն չեն ըներ կը յաջողին ատոր ալ և հետեւեալ օր չունչերնին կ'առ-նեն ուղղակի՝ Իզմիտի մէջ գտնուող բարեկամի մը խանութը.

Մեզ համար բոլորովին մութ կէտ մըն է թէ մեր այս երկու բա-րեծաղիկները ինչեր ու ինչե՞ր կ'ըսեն արդեօք համոզելու համար Իզմիտ-ցին, որ կը հանէ չորս ոսկի փոխ կուտայ իրենց, պայմանաւ զի Պոլիս հասածնուն պէս վճարեն՝ հանդ-էօռնով մը... տեղւոյն պատուաւոր վաճառականներէն մէկին վրայ քաշուած փոխանակագիր մը ան-վտահելի կը դատէ միամիտ Իզ-միտցին.

Մեր Ջուխտ մը տատրակները կը ժամանեն Պոլիս. սիրտերնին պաղըշտկած, յետին մեղքի մը բիծերէն իսկ սրբուած, մաքուր ինչ ոսկիէն աւելի ստակ պարունակող գրպաններով. դժուար բան մը չըլլար, իրենց համաձայնիլ՝ նորէն Բերա երթալու։

Երկու օր երկու գիշերը կը բաւեն ունեցածնին տալէն յետոյ գիտնալ թէ տակաւին հինգ մէճիտիյէի պարագ մը կայ. վէճ, կռիւ, ծեծ կըլլուք օգուտ մը չի տար. յամառ պահանջատէրը վերջ ի վերջոյ կը համակերպի՝ ստակ ճարելու համար՝ տունէն արձակել գրագիրը, միւսը, յօդուածագիր պարոնը իրենց պատանդ պահելով իր քով.

Թողունք արձակեալ գրագիրը որ, ա՛լ ետ չի դառնար իր ուրախութեան ատենի բարեկամը ճողոպրելու այդ անպատիւ կացութենէն. մենք դիտենք միայն յօդուածագիր էֆէնտին, որ մէկ, երկու, երեք օր հացով ու ջրով կը սնանի այնպիսի տեղ մը, ուր գայած էր հեշտաբոյր զ զուանքներ փնտռելու,...

Չորրորդ օրը, և ահաւասիկ կատարեալ հրաշք մըն է որ կը կատարուի յօդուածագրին համար, երբ պատուհանէն կը տեսնէ իր մէկ ծանօթին անցնիլը փողոցէն... «ոտքդ պագնեմ, վեր եկո՛ւ. բռնի վար դրուած եմ հոս. եկո՛ւ, պատճառը կը հասկցնեմ քեզի, պատիւս ձեռքդ է» և այլ փաղաքուշ խօսքերով յօդուածագիրը կը զարդարէ իր պաղատանքը. ծանօթը վեր կ'ելլայ կը հարցափորձէ և ցաւալի եղելութեան վերահասու ըլլալուն պէս, քովը ունեցած չորս մէճիտին վրայ կը բարդէ իր մէկ բարեկամէն առնուած մէկ մէճիտը ու այդպէս, կ'ազատէ խեղճ յօդուածագիրը իր ձախորդ վիճակէն։

Հետեւեալ օրը մեր յօդուածագիրը ու մէկ մէճիտ տուողը կը միանան չորս մէճիտ տուողին գրասենեակը. մէկ մէճիտ տուողը կը դրուատէ չորս մէճիտ տուողին ազնուասրտութիւնը, որ առանց ժամանակ կորսնցնելու ազատած է յօդուածագիրը, այսինքն պարզապէս իր մէկ ծանօթը. բայց բանաստեղծն է որ սրտին սեւը դուրս կուտայ պոռալով «ինչ է եղեր էֆէնտիս. չորս մէճիտ տալով, ասդիէն անդիէն ստակ ճարելով, զիս ազատելով՝ ի՞նչ է ըրեր էֆէնտիս... եթէ ինք չի պատահէր, անշուշտ իմ ուրիշ մէկ բարեկամս պիտի անցնէր հոնկէ ու զիս ազատէր»։

Գեղեցիկ ուխտաւորներ, զ ղեցկաղոյն բալոյականի տէր անձինք չե՞ն մեր զոյգ մը դարավերջիկները։

ՈՍՏԱՆԻԿ

Վերջին վայրկեանին կ'իմանանք թէ Պ. բանաստեղծը չորս մէճիտը վճարեր է՝ փոխատուին երկու շիշ գոնեաք ղրկելով... միւս մէկ մէճիտին վրայէն ջուր խմած չէ, կ'ըսեն, այլ միայն կէս շիշ գոնեաք խմելով փակեր է իր հաշիւը։

Հապա՞ Իզմիտցիին չորս ոսկին, որուն համար ոչ մանդա-բէօն, ոչ փոխանակագիր, և ոչ իսկ պուտ մը գոնեաք ղրկած են մինչեւ այսօր։

Կը յանձնարարենք այս երկու դարավերջիկ պարոններուն, որ այսուհետեւ մեղք չգործեն բնաւ. զի վստահօրէն կարելի է ըսել թէ յառաջիկայ «ուխտագնացութեան համար բաւականէն աւելի՝ մթերած են քաւելիք մեղքերու պաշար մը՝ դիւցազունները հանդիսանալով վերոյիշեալ դէպքերուն (1)։

ՆՈՑՆ

(1) Իզմիտի էֆէնտի գալիցա ալտանարագ պիր գաչ լիրա վերէն կէրչի բէք նատիր պուլունուր իսկոյ, չիւնքի հէմ գուրնաղ վէ հէմ տէ թէմբիւպէքեար տրբլար, լաքին պէս պէլի պիր դալէթատա մէգալէ եազտըգլարընը պիլտիրէրէք պիր թագրիպ գանտրապիլմիշ օյմալըտրբլար, զանն իտէրիզ քի պու ճենթըլմենլեր էմիլ Զօլա կիսլի վէ Բօլպարժէ կիսլի հօճալարընն չըրագլարը օյմալըտրբլար։

ՍԷՆԱԹԼԱՐԸՄԸԶ

Նէ իշիւն, քունտուրաճի, կէօմլէքճի, գուեումճու, մարանկոզ, թէրզի, հէբսի պիր աեար սաեբլըրլար, նիշիւնքի, հէբսիտէ իշճիլիք ֆամիլեասընտան օլտուղու իշին մի էվվէթ տէնիլիր. խայր եանլըշ։

Շէօյլէ քի, պիր չօճուգ քունտուրաճը եանընա կիրէր, իքի իւշսէնէ չըրագլըգտան սօնրա, գալֆա ոլուր, օնուտա պիրազ վազըթ տէվամտան սօնրա, ուստա օլուպ եավաշ եավաշ չէօհրէթ գազանարագ իեի պիր գունտուրաճը տէնիլիր, կիթտիք օնա բօթին եաբտրաճազրզ, չէօյլէճէ պաչլար. վիտէլամը, քէչիտէրիսիմի, լուստուրինմի իստէրսէնիզ, պիրինէ գարար վիրտիկիմիզտէ, օլ վագըթ աեազը մըզը պէեազ պիր քեազրտա պաստրրը էթրաֆընը չըզար սօնրա աեազն հէր թարաֆընը սանթիմ իլէ էօյչտիւքտէն սօնրա, օ էօյչիւտ գալըպը պուլուպ իգթիզասընա կէօրէ պիրէր բարչա քէսսէլէ բարչալարը մըխլաեարաք էօյչիւեիւ թամամլատրը կիպի հարճընը քէսէր գալֆաեա վէրիր. սօնրա ալմաեա կիթտիքմի, պագարքի տարճա, աչըլըր տէեէրէք մաքինաեա չէքէր եախօտ կէնիշ իսէ տապան աստարը գօր, տահա օյմազսա պիր պաշգասընա սաթը վէրիր։

Կէօմլէքճիլիք տահա գօլայտրը. բէք ազ վագըթ չըրագլըգտան սօնրա ուսթա օլուր. չինքի գալֆալըզը եօգտուր օնատա պիր տուղինա կէօմլէք ըսմարլատրգ, գապաճա պիր էօյչիւ ալտրգտան սօնրա, էնթարի կիպի կէօմլէքլէրի եաբտրգտան սօնրա էօյչիւ իլէ եագալարընտա եարբպ թագար վէ եըյգաեբճը գ օլաճբեա կէօհտէրտիքտէն սօնրա պիղէ վէրիր, լաքին կիյտիկիմիզտէ պագարսընքի օլ օն իքի կէօմլէկին եագալարը եէք տիկերինտէն ֆարգլըտրը, կէօմլէքճինին ճէվապը իսէ, եա եըգաեբճբեա վէ եախօտ գ օլաճբեա դապահաթ պուլուր։

Պիր չօճուգ սատէքեար եանընա կիրէր պիր գաչ սէնէ չըրագլըգ իտէր, վէ բէսիմէտէ ազ չօգ աչնա օլարագ գալֆա չըգարբի ուստա տէմէքտիր։

Ա.յնըտա մարանկոզքի, իքիսիտէ պիր եօլ տուր պունլար նէ վագըթ ուստա չըգարլարսա եա պրօշ եա խօտ պիր թավլին եարաճաքլար, էվվէլա բէսմինի գալըպընը եարտրգտան սօնրա, համուրուն էյիսինտէն պիր բարչա իշ եաբարլարսա հէր կէօրէնին ափէրինինէ մազհար օլուրլար, լաքին թէրզիլէք պունլարա հիչ պէնզէմէզ։

Շէօյէ քի ագալլի 4-5 սէնէ չըրագլըգտան սօնրա գալֆա օլուր պիր գաչ սէնէ տէվամտան սօնրա քէսմէք էօյրէնիր, վէ էն զիեատէ մարիֆէթ բրօվա իթմէքտիր օնուն հօճասը եօգտուր, խսթիտատընա պաղլըարը վէ բուպանըն իեի օլմասրտա բրօվանա պաղլըտրը, իեի բրօվա իտէն պիր թէրզի իեի բուպա եաբար, նասրլ բի պագը թէրզիլէր պիր էսվապը տէօրթ պէշ բրօվա իտէրլէր քի մութլաքա պօզուլուր, հազզը իքի բրօվատրը, օնուտա էօյրէնտիքտէն սօնրա գալը գալֆալըք վէ ժէօն ժան միշ՝ թէրիլէրի գուլանմագ մէսէլէսի ի. լէ, սաեիր ճիհէթտէն տօլաեի թէրզիլիք տիկէր սանաթլարտան միշքիլ տիւր։

Պու կիւն միլլէթիմիզտէն, ալթը եէտի քէշի կէօսթէրէպիլիրիմ քի, թէրզիլիք սանաթընտա ֆէվզէլատէ չալըշարագ ֆէվզէլատէ օլան սանաթլարընտա թահսիլ իտէրէք ցէվզէթէ վէ միլլէթէ խըզմէթլէ միւֆթէխիրտիրլէր, վէ հէբսիտէ ֆուգարա էվլատլարը օլարագ, եալընըզ քէնտի չալըշմալարը իլէ, ազ չօգ մալ վէ պիրէր մէվգը սահիպի օլմուշլարտը. իսիմէրիտէ, ձանպէտէեան, Արիսեան, Կարապետեան, Ալէմշահեան, Ահարոնեան, ճերմակեան, Սարբեան էֆէնտիլէրտիր քի, հէր պիր ճիհէթլէ մէտտէ չաեանտրբլար. նասրլքի պիր էվտէքսմէք տիքմէք օլմազսա օ էվ խարապիլեթէտիր. էօյլէտէ պիր միլքտէ քէսմէք տիքմէք բէք պիւեիւք լազըմը խըզմէթտիր. աթաղարըմզը սանաթը օլան աճգալմազտէրլէր իտի, վէ չօճուգլարընտա սանաթքեար եարարլարիտի, ամմա պիզ աթալարըմզդա պէեէնմէեօրուզ. նէ տէմէք պէն չօճուգումու գունտուրաճը եա գուեումճու չըրաղըմը եաբաերմ քի, էլլերի նասրրը աղը եիւղիւ դարա վէ սապահ էրքէնտէն, ագշամ գարանլըգլարընա գատար օ կիւզելիմ կէօզլերինին ֆէրինի տէօքէրէք չալըշըն եազըգ տէյիլ մի, եո՛գ չօճուղում եօգ, սէն չու Ֆրանսըզճանը թէքմիլ էթքի-սէնի պանգաեա գ օեաերմտա. կիւնտէ պիր գաչ սաաթ եազը իլէ չալըշարագ թէմիզբաք, հէմտէ մաշլարատա նաեիլ օլուրսուն, էֆքեարընտա օլան բէտտեր ու վալիտէլերիմիզէ, բէք չօգ հայֆա քի, քէնտի սէվկիւլիւ էվլատլարընը սէֆիալէթինէ սէպէպ օլուեօրլար, վէ թէքսուֆէն կէօրմէքտէեիզ քի, պու պիչիմ բէտտեր ու վալիտէլերտէ, էքսերի էսնաֆ թազըմընտա պուլունուեօր, չէօյլէ քի, գաֆալարը մութլաք պանգատա օլտուղու իշին տէօքիւլիւպ սաչըլարագ էվլատլարընը 18-20 եաչլարընա գատար օգուտարագ մէքթէպտէն չըգարգտան սօնրա, էվվէլա պանգատան եախօտ օնա միւմսիլ եէրլերէտէն պաչլաեարագ բաստ կէլէնէ բէճա ու մինէթլէր իտէրէք կինէ չօճուգլարընը պիր եէրէ գարուլանտրրամաերպ մէեուս օլարագ էնէ էնէ թիւճճար եանլարընտա, տահա տահա պիր իքի լիքա իլէ օլսուն պիր եէրտէ նէ օլուրսա օլսուն տէեէրէք, տէօրթ թարաֆա բէճա իթտիքլէրինի թէէսուֆլէ բէք չօգ կէօրմէքտէեիզ, հայբֆ քի քէնտի էվլատլարընն սէֆալէթինէ եալընըզ քէնտիլէրի սէպէպ տիրլէր, աՀ պիր սէնամ. քեարընն քէնտի միլքինէ օլան հըզմէթի իլէ, պաչտա չարկա պուրնունտա կէօզլիւք էլինտէ պիր գաչ լիսան կազէթալար իլէ պօշ, պօշ, կէզէն տէլիգանլըլարընն հրզմէթի արասընտաքի օլ նէֆրէթ ֆարքընն սէպէպի, կինէ օ բէտտեր ու վալիտէլէր տէկիլ մի տիրլէր. չիմտի ա. թալարըմզընն չօճուգլարընա էօյրէթտիքլէրի, պիլէզիք եէրինէ կէօզլիւք, սանաաթ եէրինէ օգումագ, գանաաթ եէրինէ պիր չէյ պէեէնմէմէք, չալըշըպ բարա գազանմազ եէրինէ, այէա սարֆ իթմէքլէրին մօտասընընն սէպէպի, կինէ բէտտեր ու վալիտէլէր տիր։

Կէչէն սէնէ Սթանպօլ միլլէթիմիզ մէօթէպէր տէլիգանլըլարընտան Թ. Դ. էֆէնտի Էվրօբաեա կիթտիքլէրինտէ, պուրալը թէրզինին պիրինէ իքի գօսթիմ եաբտրրըպ պէրապէր կէօթիւրտիւլէր, վէ Բարիզտէ նամտար օլան Տիւսօ Թուանամ թէրզի մաղազասընա էլպիսէ ըսմարլամաեա կիթտիքլէրինտէ, մաքաստարը սօրար քի, պու կիյտիկինիզ զ օսթիւմի հա՞նկը մաղազատա եաբտրրտընըզ Թ. Դ. էֆէնտիտէ, Սթանպօլտա եաբտրրտրզընը սէօյլէր, վէ մաքաստար ինանմաեարագ, տէրքի Սթամպօլտա պէօյլէ գօսթիւմ օյմազ, մութլագ պու Բարիզ իշիտիր տեեէրէք հէր մաքաստարլար թօրլանրպ պիր խայլը մուաեէնէտէն սօնրա Սթանպօլ իշի օլտուղունու անլաեարագ, թաաճիւպլէ գրա՛վօ տէրլէր, չիւնքի Բարիզլիլէր պիլիրլէր քի, քէնտի եաբտրզլարընը պաչգա մէմլէքէթտէ եաբամազլար, նէ հաճէթ Բարիզլիլէրի պըրագալըմ, պիզիմ պիր թազըմ ժէօնլէրիմիզ տախի պիզէ էլպիսէ եաբտրրըպտա, սօրանլարա Միր, Բալմա. եա Պօթէրտէ եաբտրրտրմ տէմէեօրլարմը. էֆէնտիտ, Սթանպօլ իշի տիր տէեի քէնտի մաթանպալ սանաթ քեարլարընը նիչին ատիլէչարիլեօրլար, էօգսա սանաաթ քեարլըդ մութլագ էվլրօբալըլարամը մէրպուլթտուր. հա՛չա նէթէքիմ էվլրօբալըլար պիլէ Շարդ էհալիսինին զէքեավէթինի թատրէ թէմէեօրլարմը, հաթթա չէնտէէ ագտէմ, չըրագլարըմզդան իշի սանաաթը իեի էօյրէնմէ տիքլէրինտէն պուրատա կէչինէմէ եիպ Բարիզ կիթտիլէր, պունլար պու կիւն հէբսիտէ այրը պրը զաղալար վէ միւշթէրիլէր սահրպի օլմուշլարտըր, Բարիզ կիպի պիր չէհիրտէ, հաթթա պիրիսի տախի պուրատա քէնտի ուսթասընա մէքթուպ կէօտէրիպ 600 ֆրանք այլըդ իլէ եանընա իսթէեօր, պունանէ տէրսինիզ, ժէօն էֆէնտիլէր, պիզիմ պուրատաքի պիլտիկիմիզ սէնաաթ Բարիզ կիպի տիւնեանըն չիզի օլան պիր չէհիրտէ կէչմէսի, մէտտրը իֆթիխար տէեիլմիտիր, անընն իշիւն չօճուգլարըմզը սանաաթլարա հավէս վէ սանաաթքեարլարըմզդա զաեէթլէ էհէմմիյէէթ վիրիլմէսինէ զաղէթաեը մութէպէրէնիզ վասրթասը իլէ թէմէննի իյլէրիմ։ Հ. Գ.

ԹԷՊԼԻԶԱԹԸ ՐԷՕՄԻԵԷ

Ճէնապը Հագգ, էօմր ու ափիեէթի ճիհանգրյէթի հազրէթի Խիլաֆէթբէնահիլէրինի միւզտատ պույուրսուն, մութթալիի ափիթապը լութֆ ու ինաեէթ, վէ մէնպալի ճուիեպարը բահմ ու չէֆգաթ օլան, վէլինիյմէթի պիմինէթիմիզ, Շէվքէթմէտապ էֆէնտիմիզ հազրէթլէրինին, սունուֆու թէպաահ սատրգահ Շահանէլէրի հագլարընտա, հէր ան վէ տազբգա, պիրէր սուրէթի մէրահիմքեարէտէ, թէճէլլի վէ թէվալի լտէն, էնվահ ինաեաթը մէրահիմաեաթը, հազրէթի Խիլաֆէթբէնահիլէրի ճիւմլէի ճէմիլէսինտէն օլմագ իւզրէ. կէրէք գօլէրատան միւսապ, վէ կէրէք տիկէր խասթալըգլարը, տիւշարը ըզթըրապ օլուպ, թէտավիեէ գուտրէթլէրի օլմաեան ամէղէ իշին, աթիտէ մահէլլ վէ մէվգըլարը կէօսթէրիլէն էֆզախանէլէրտէ; մէճճանէն լազըմ կէլէն մուալլիճէլէրին թէրթիպ վէ իթա իթտիրիլմէսի խուսուսունա տախի, էմր ու ֆէրմանը չէֆգաթնիշանը ալիի Զըլլուլլահիլէրի, քէրամէթ արաի սուտուր օլարագ, Շէհր էմանէթի ճէլիլէսի թարաֆընտան, ումումի տէվտեիրի պէլէտիեէ միւտիրիեէթլէրինէ, վէ հէյեաթը սրհհիեէ իլէ, պէլէտիեէ թաավլէրինէ, թէպլիղաթը էքիտէ վէ սէրբեաիրա, վէ պու պապտէ զէրրէ գատար թէքեասիլ վէ ատէմի իթինա սուրէթլէրի կէօսթէրէնլէր օլուր իսէ, չէտիտէն մուաթըպ օլաճագլարը հագգընտա տախի, էֆզաֆիլարա թէնպիհաթը գաթիեէ իֆա գըլընմըշ օլմազլէ, քէյֆիեէթ մալիմ օլմագ իւզրէ, իլան վէ չու վէճհլէ տախի, մաղհար օլտուղումուզ քէմալը բահմ ու չէֆգաթ վէ ինաեէթի Հիմաեուն ու Խիլաֆէթբէնահիտէն տօլաեի, վաճիպէի էօհտէի ուպուտիեէթիմիզ օլան տավաթը խայրիեէթաեաթը հազրէթի Զըլլուլլահի իլէ թէվեֆինի լիսանը համտու. շիւքրան օլունուր։ Հէյեէթի սրհհիեէ իլէ, թէրթիպ օլունան էֆզախանէ մահէլլէրի չունլար տըր։

Պիրինճի տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Շէհզատէ պաչընտա տիրէքլէր արասընտա) նէօպէթ էֆզախանէսի (Գօսկատա թրամվայ ճատտէսինտէ,)

Իքինճի տայիրէի պէլէտիեէ (Ֆաթիհտէ Պօեաճի սօգաղընտա, Զարշանպա ճատտէսինտէ) նէօպէթ էֆզախանէսի (Դարան տագիգտէ, Եօրկի Աբօսթօլիտի. Պալաթտա Գրիգոր Սարրաֆեան, Էեուպտա նէօպէթ էֆզախանէլէրի։)

Իւչիւնճիւ տայիրէի պէլէտիեէ. (մէրքէզի ճէրրահ բաչատա, ճամիի չէրիֆ սօգաղընտա) նէօպէթ էֆզախանէսի (Շէհր էմինինինտէ նէօպէթ էֆզախանէսի։)

Տէօրտիւնճիւ տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Պէշիկթաշտա) նէօպէթ էֆզախանէսի, (Պէշիկթաշտա Խաս Ֆուրուն ճատտէսինտէ, Խուրմուլ էֆզախանէսի։)

Պէշինճի տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի եէնիքէօյտէ) նէօպէթ էֆզախանէսի (Պօեաճի քէյիւնտէ Պաղտասարեան էֆզախանէսի։)

Ալթընճը տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Պէյօղլունտա) նէօպէթ էֆզախանէսի, (Գալաթատա Լուֆթքինին, վէ Պէնպէգլըտա, վէ Թագսիմտէ, Ֆօնթանէլլէն, վէ Պէյօղլունտա, Գօնգօրանա գարշըսընտա. Տէլլասուտանընն, վէ Գարամ բաչատա, վէ Խասքէօյտէ նէգօտքինին, վէ Բանկալթիտէ մէքթէպ գարպիեէ գարշըսընտա Գալիչէնէն էֆզախանէլերի։)

Եէտինճի տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Պիւեիւքտէրէտէ) նէօպէթ էֆզախանէսի, Պիւեիւքտէրէ ճատտէսինտէ Անթուանը էֆզախանէսի։

Սէքիզինճի տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Գանլըճատա նէօպէթ էֆզախանէսի, Պէյգօղտա Նիգոլաքի էֆէնտինին էֆզախանէսի։)

Տօգուզունճու տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Իսկիլիտարտա, Տօղանճըլարտա) նէօպէթ էֆզախանէսի, Ամմտիեէ մէյտանընտա, Սթավրաքինին էֆզախանէսի.

Օնունճու տայիրէի պէլէտիեէ (մէրքէզի Գատրքէօյիւնտէ նէօպէթ էֆզախանէսի տայիրէի պէլէտիեէ մէրքէզի իթթիսալինտէքի էֆզախանէ։

ԲԻՆԱՏ.

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՕՐ

Հոկտեմբեր 2

Գօնսօլիտե	Դրչ.	Փրչ.
Պու սապահ աշըլտը	24	15½
Սէրի Ա. . . . . Լ. Ի.	55	
» Գ. . . . . » »	34	50
» Ս. . . . . » »	23	89
Թահվիլաթը Օսմանլիյէ .	89	
Շըմէնտրքիէր Ֆր.	89	

ԱԳՈՒՈՆԼԱՐ

Պանգ Օթոման. . . Լ. Օ.	588	12
Գրէտի Լիոնէ . . . . »	752	
Ռէժի . . . . . » »	16	24
Թրամվայ Լր.	577	

ԱԳՃԷ ՖԻՆԱԹԼԱՐԸ

Օսմ. լիր. 100 ղրշ. տան	Ղրշ.	Փրչ.
Սիմ մէճիտիյէ	107	31
Մէթալիք	97	20
Պէշիկ	106	
Ալթընճը	102	20
Ինկիլիզ լիրասը	110	9
Ֆրանսըզ »	87	22
Բօլ	90	
Թասֆիյէ	18	
Գարպոն գաեիմէսի . .	8	73

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	109	17
Փարիս	23	6

Պաղչէ գաբուսընտա ճէլալ պէյ խանը իթթիսալինտէ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ վէ ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ էֆէնտիլէրին 10 նիւմէրօլու իտարէ չաեը նամ մաղազալարընտա ճավանըն վէ Զինին էն ալէա վէ նէֆիս չայլարընտան քիւլլիյէթլի սըփարըշլար կէլմիշ տիր։ Պունլարըն լէզզէթի, նէֆասէթի, հասսիյէթի վէ էհվէնիեէթի ճիհէթի իլէ հէրքէս ըէգապէթ իթմէքտէ վէ բազարլըղա մահալ պըրագմագսըզըն միւշթէրիլէր մէմնուն իտիմէքտէ տիր։

Մէգքիւր չայլարտան մէմալիքի Շահանէնին պիլ ճիւմլէ չայճը տիւքքեանլարընտա պուլունուր։

Պալատէքի ալէամաթը ֆարիգանըն չըգմըշ օլան թագլիտինտէն սագընըլարագ թավսիյէ էտիլիր։